DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 20 mars 1997 *

I mål C-323/95,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Saarländisches Oberlandesgericht, Tyskland, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

David Charles Hayes,

Jeanette Karen Hayes

och

Kronenberger GmbH, likvidation,

angående tolkningen av artikel 6 första stycket i EG-fördraget,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden G.F. Mancini samt domarna J.L. Murray, P.J.G. Kapteyn (referent), G. Hirsch och H. Ragnemalm,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: A. La Pergola,
justitiesekreterare: R. Grass,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— D. C. Hayes och J. K. Hayes, genom advokaten Peter Dörrenbächer, St. Ingbert,

— Kronenberger GmbH, genom advokaten Peter Schmitt, Dillingen,

— Konungariket Sveriges regering, genom rättschefen Lotty Nordling, utrikesdepartementet, hovrättsassessorerna Kristina Holmgren och Cecilia Renfors, rättstjänsten, samma departement, båda i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom Stephen Braviner, Treasury Solicitor's Department, och David Lloyd Jones, barrister, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren John Forman, och Günter Wilms, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 28 januari 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Saarländisches Oberlandesgericht har genom beslut av den 6 oktober 1995, som inkom till domstolen den 16 oktober samma år, begärt att domstolen enligt artikel 177 i EG-fördraget skall meddela ett förhandsavgörande avseende en fråga om tolkningen av artikel 6 första stycket i fördraget.

2 Frågan har uppkommit i en tvist avseende talan om en fordran för levererade varor som makarna Hayes, vilka bildat ett bolag enligt engelsk civilrätt, har väckt gentemot Kronenberger GmbH, ett bolag enligt tysk rätt i likvidation (nedan kallat Kronenberger).

3 Svaranden vid Saarländisches Oberlandesgericht, Kronenberger, yrkade att makarna Hayes skulle ställa säkerhet för rättegångskostnaderna enligt 110 § första stycket i Zivilprozeßordnung (tyska civilprocesslagen, nedan kallad ZPO).

4 Enligt denna bestämmelse skall en utländsk medborgare som väcker talan vid tysk domstol ställa säkerhet för rättegångskostnader (cautio judicatum solvi) om svaranden har yrkat detta. Enligt 110 § andra stycket punkt 1 gäller inte den skyldigheten om käranden är medborgare i en stat där sådan säkerhet inte krävs av tyska medborgare.

5 Saarländisches Oberlandesgericht har i det avseendet påpekat att även om Förenade kungarikets domstolar visar en viss benägenhet att inte längre ålägga medborgare i Europeiska unionens medlemsstater skyldigheten att ställa säkerhet för rättegångskostnader, rör det sig inte om en fast praxis som säkerställer den ömsesidighet som krävs enligt 110 § andra stycket punkt 1 i ZPO.

6 Enligt artikel 14 i den tysk-brittiska konventionen om ömsesidig rättshjälp av den 20 mars 1928, som åter trädde i kraft den 1 januari 1953 (*BGBl.* 1953 II s. 116), befrias dessutom inte de fördragsslutande parternas medborgare från skyldigheten att ställa säkerhet för rättegångskostnader annat än om de har sitt hemvist i den stat där de väcker talan.

7 Slutligen undantas enligt den europeiska bosättningskonventionen av den 13 december 1955 (*BGBl.* 1959 II s. 997) samtliga medborgare i de fördragsslutande staterna från detta krav på villkor att de har sitt hemvist eller sin vanliga vistelseort i någon av de fördragsslutande staterna. Denna regel är emellertid inte tillämplig på medborgare i Förenade kungariket, som har reserverat sig inom ramen för artikel 27 i konventionen.

8 Makarna Hayes, som är medborgare i Förenade kungariket, har varken hemvist eller tillgångar i Tyskland och omfattas inte av de undantag som föreskrivs i dessa konventioner.

9 Saarländisches Oberlandesgericht har därför beslutat att vilandeförklara målet och ställa domstolen följande tolkningsfråga:

"Innebär det diskriminering på grund av nationalitet i strid med artikel 7 första stycket i EEG-fördraget att brittiska medborgare, som varken har några tillgångar eller något hemvist i Tyskland och som har väckt talan mot ett s. k. Gesellschaft mit beschränkter Haftung med säte i Tyskland vid en tysk civildomstol om utgivande av köpeskillingen för en varuleverans, av den behöriga tyska domstolen på

yrkande av svaranden med tillämpning av § 110 i den tyska civilprocesslagen åläggs att ställa säkerhet för rättegångskostnaderna?"

10 Genom denna fråga önskar den nationella domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida det strider mot artikel 6 första stycket i EG-fördraget (tidigare artikel 7 i EEG-fördraget) att en medlemsstat kräver att medborgare i en annan medlemsstat, vilka varken har hemvist eller tillgångar i den förstnämnda medlemsstaten och som där har väckt talan vid domstol mot medborgare i den staten, med undantag för det fall då kärandens medlemsstat inte kräver en likadan säkerhet av den berörda statens medborgare, skall ställa säkerhet för de rättegångskostnader som de kan förpliktas att ersätta, när något sådant krav inte kan ställas på egna medborgare i den medlemsstaten som varken har hemvist eller tillgångar i denna.

Tillämpningsområdet för artikel 6 första stycket i fördraget

11 Det bör inledningsvis erinras om att det i artikel 6 första stycket i fördraget föreskrivs att "[i]nom detta fördrags tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördraget, skall all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden".

12 Det finns således anledning att först undersöka huruvida EG-fördraget är tillämpligt på en bestämmelse i en medlemsstat som innebär att medborgare i en annan medlemsstat är tvungna att ställa säkerhet för rättegångskostnader när de vill väcka talan vid domstol mot en medborgare i förstnämnda stat eller mot dess egna medborgare, trots att något sådant krav inte ställs på juridiska personer som tillhör den medlemsstaten.

13 Av en fast rättspraxis framgår att det i avsaknad av gemenskapsrättsliga bestämmelser visserligen tillkommer varje medlemsstat att i sin inhemska rättsordning reglera de processuella formerna för sådan talan vid domstol som syftar till att säkerställa

att enskilda erhåller ett fullständigt skydd för sina rättigheter enligt gemenskapsrätten, men att gemenskapsrätten icke desto mindre sätter gränser för denna behörighet (dom av den 19 november 1991, Francovich m. fl., C-6/90 och C-9/90, Rec. s. I-5357 punkt 42). Sådan lagstiftning får nämligen inte innebära att personer som enligt gemenskapsrätten har rätt till likabehandling diskrimineras eller att de grundläggande friheter som garanteras av gemenskapsrätten inskränks (dom av den 2 februari 1989, Cowan, 186/87, Rec. s. 195 punkt 19).

14 Det måste konstateras att en nationell processrättslig regel, såsom den som har beskrivits ovan, kan påverka andra medlemsstaters näringsidkares ekonomiska verksamhet på marknaden i staten i fråga. Trots att bestämmelsen i sig inte är avsedd att reglera verksamhet av ekonomisk art, innebär den att dessa näringsidkare ges en mindre förmånlig ställning än statens egna medborgare i fråga om möjligheten att väcka talan vid domstol i den medlemsstaten. Dessa näringsidkares möjlighet att väcka talan vid domstol i en medlemsstat — på samma villkor som den statens medborgare — för att lösa de tvister som deras ekonomiska verksamhet kan ge upphov till, utgör en följd av att gemenskapsrätten säkerställer att deras varor och tjänster kan röra sig fritt inom den gemensamma marknaden (dom av den 26 september 1996 i mål C-43/95, Data Delecta och Forsberg, REG 1996, s. I-4661, punkt 13).

15 Domstolen har i sin dom av den 1 juli 1993 i mål C-20/92, Hubbard (Rec. 1993, s. I-3777) fastslagit att artiklarna 59 och 60 i EG-fördraget utgör hinder för att en medlemsstat genom en bestämmelse liknande 110 § ZPO ålägger yrkesutövare, som är etablerade i en annan medlemsstat och som väcker talan vid en av den förstnämnda statens domstolar, skyldigheten att ställa säkerhet för rättegångskostnader av den enda anledningen att denne yrkesutövare är medborgare i en annan medlemsstat.

16 Det bör emellertid erinras om att såsom domstolen har fastslagit i dom av den 20 oktober 1993 i förenade målen C-92/92 och C-362/92, Phil Collins m. fl. (Rec. 1993, s. I-5145, punkt 27) omfattas nationell lagstiftning som på grund av sin inver-

kan på handeln med varor och tjänster inom gemenskapen faller inom fördragets tillämpningsområde ofrånkomligen av den allmänna icke-diskrimineringsprincip som stadgas i artikel 6 första stycket i fördraget, utan att det är nödvändigt att bedöma lagstiftningen i förhållande till de särskilda bestämmelserna i artiklarna 30, 36, 59 och 66 i fördraget.

17 Det finns således anledning att fastställa att en sådan nationell civilprocessrättslig regel som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen faller inom tillämpningsområdet för fördraget på sätt som avses i artikel 6 första stycket, och att den omfattas av den allmänna icke-diskrimineringsprincip som stadgas i den artikeln, i den mån regeln, om än bara indirekt, påverkar handeln med varor och tjänster inom gemenskapen. En sådan påverkan kan särskilt befaras om det krävs att säkerhet skall ställas för rättegångskostnaderna i ett mål angående betalning för levererade varor (ovannämnda dom i målet Data Delecta och Forsberg, punkt 15).

Huruvida det är fråga om diskriminering i den mening som avses i artikel 6 första stycket i fördraget

18 Eftersom "all diskriminering på grund av nationalitet" är förbjuden enligt artikel 6 i fördraget krävs att det i medlemsstaterna råder en fullständig likhet i behandlingen av personer som befinner sig i en situation som regleras av gemenskapsrätten och medborgarna i medlemsstaten i fråga.

19 Det är uppenbart att en sådan bestämmelse som den som är aktuell i tvisten vid den nationella domstolen innebär en direkt diskriminering på grund av nationalitet. En sådan bestämmelse innebär nämligen att en medlemsstat inte kräver att de egna medborgarna skall ställa säkerhet, inte ens för det fall att dessa saknar såväl tillgångar som hemvist inom den staten.

20 Kronenberger och den svenska regeringen anser emellertid att icke-diskrimineringsprincipen inte utgör hinder för att en säkerhet avkrävs en utländsk kärande när ett avgörande genom vilket denne förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna inte kan verkställas i det land där denne har sitt hemvist. I ett sådant fall skulle syftet med säkerheten vara att undvika att en utländsk kärande skulle kunna väcka talan utan att löpa någon ekonomisk risk för det fall han skulle tappa målet.

21 Den svenska regeringen har dessutom påpekat att även om det förhåller sig så, att konventionerna av den 27 september 1968 (EGT L 299, s. 32, nedan kallad Brysselkonventionen) samt av den 16 september 1988 (EGT L 319, s. 9, nedan kallad Luganokonventionen) om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område minskar behovet av att inom respektive konventions tillämpningsområde kräva säkerhet för rättegångskostnader, är det icke desto mindre från allmänintressets synpunkt ett krav att dessa regler bibehålls, eftersom det ännu inte föreligger något övergripande system för att få domar som meddelats i en medlemsstat verkställda i en annan medlemsstat.

22 Dessa argument kan inte godtas.

23 Det föreligger förvisso skäl att erinra om att vissa medlemsstater ännu inte har tillträtt Brysselkonventionen (Republiken Österrike, Republiken Finland samt Konungariket Sverige) eller Luganokonventionen (Konungariket Belgien samt Republiken Grekland) och att verkställighet av domar på privaträttens område inte är säkerställd inom hela gemenskapen förrän samtliga medlemsstater har tillträtt samma konvention. I vissa medlemsstater föreligger således ännu en reell risk för att verkställigheten av en dom i vilken en tappande part som inte är bosatt i den staten förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna antingen blir omöjlig eller åtminstone avsevärt svårare och dyrare (vad beträffar verkställighet av avgöranden i brottmål, se dom av den 23 januari 1997 i mål C-29/95, Pastoors och Trans-Cap, REG 1997, s. I-285, punkt 21).

24 Utan att det är nödvändigt att pröva om denna situation skulle kunna motivera att personer som inte är bosatta i den berörda staten avkrävs säkerhet för rättegångskostnader om en sådan risk föreligger, räcker det emellertid att erinra om att den omtvistade bestämmelsen inte är förenlig med proportionalitetsprincipen i det att den föreskriver att kärande skall behandlas olika beroende på nationalitet. För det första är bestämmelsen inte lämpad att säkerställa att rättegångskostnaderna ersätts i samtliga gränsöverskridande mål, eftersom en säkerhet inte skulle kunna avkrävas en tysk kärande som inte är bosatt i Förbundsrepubliken Tyskland och som inte har några tillgångar där. För det andra är den oproportionerlig i förhållande till det avsedda syftet, eftersom en kärande som inte är tysk men som är bosatt och har tillgångar i Tyskland likaledes skulle kunna åläggas att ställa säkerhet.

25 Under dessa omständigheter skall den ställda frågan besvaras så, att artikel 6 första stycket i fördraget skall tolkas så; att det strider mot denna att en medlemsstat kräver att en annan medlemsstats medborgare, som har väckt talan vid en tvistemålsdomstol i förstnämnda stat mot en medborgare i den staten, skall ställa säkerhet för de rättegångskostnader som de kan bli förpliktade att ersätta, när något sådant krav inte kan ställas på medborgare i den medlemsstaten som varken har tillgångar eller hemvist i den staten och det är fråga om en talan som har samband med utövandet av grundläggande friheter som garanteras av gemenskapsrätten.

Rättegångskostnader

26 De kostnader som har förorsakats Förenade konungarikets respektive Konungariket Sveriges regering samt Europeiska gemenskapernas kommission som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 6 oktober 1995 förts vidare av Saarländisches Oberlandesgericht — följande dom:

Artikel 6 i EG-fördraget skall tolkas så, att den utgör hinder för att en medlemsstat kräver att en annan medlemsstats medborgare, som har väckt talan vid tvistemålsdomstol i förstnämnda stat mot en medborgare i den staten, skall ställa säkerhet för de rättegångskostnader som de kan bli förpliktade att ersätta, när något sådant krav inte kan ställas på medborgare i den medlemsstaten som varken har tillgångar eller hemvist i den staten och det är fråga om en talan som har samband med utövandet av grundläggande friheter som garanteras av gemenskapsrätten.

Mancini Murray Kapteyn

Hirsch Ragnemalm

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 20 mars 1997.

R. Grass G.F. Mancini

Justitiesekreterare Ordförande på sjätte avdelningen